

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

РЕЗОЛЮЦИЯ

по

**“Съобщение на Комисията – Годишен обзор на
растежа 2013 г.”,**

(разработена по собствена инициатива)

София, 2013 г.

Председателският съвет на ИСС взе решение за разработване на резолюция по

“Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа 2013 г.”

Председателят на ИСС - проф. Лалко Дулевски, внесе за обсъждане в Пленарната сесия приетия от Председателския съвет проект на резолюцията.

На своето заседание от 21.02.2013 г. Пленарната сесия прие резолюцията.

1. ОБЩИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

- 1.1. Икономическият и социален съвет (ИСС) с безпокойство констатира определено сходство между Годишния обзор на растежа (ГОР) 2013 и ГОР 2012 година и счита, че това е сигнал за забавянето на структурните реформи в редица държави членки и недостатъчното изпълнение на специфичните национални препоръки през 2012 г. Налице е не само липса на напредък, но и подчертано изоставане в постигането на основни цели на Стратегия “Европа 2020”.
- 1.2. Според ИСС в ГОР 2013 г. Европейската комисия (ЕК) не отделя необходимото внимание на напредъка по изпълнението на целите на Стратегия “Европа 2020”, които са ключов ориентир за напредъка през съответния Европейски семестър. В тази връзка ИСС препоръчва до края на 2013 г. да се извърши една задълбочена междинна оценка на изпълнението на Стратегия “Европа 2020”, на базата на която да се формулират съответните приоритети и насоки за 2014 г.
- 1.3. С оглед на нарастващото значение на Европейския семестър ИСС счита, че диалогът в държавите членки следва да обхване всички заинтересовани страни още в първата фаза на семестъра – изготвянето на Годишния обзор по растежа и приложенията към него.
- 1.4. ИСС приветства усилията на Европейската комисия за подобряване на графика в първата фаза чрез ранното представяне на годишния обзор на растежа и съпътстващите го приложения.
- 1.5. За ИСС многостранният диалог относно препоръките по страни е необходим, но времевите ограничения създават пречки за реализацията му. При установената времева рамка на практика е много трудно дадена държава членка да разгледа собствените си препоръки и препоръките за останалите 26 държави членки във възприетия срок.
- 1.6. Стъпка в правилната посока са и направените през 2012 г. подобрения с въвеждането на „тематичното наблюдение“ от страна на Комитета по заетостта и Комитета по социална закрила на ЕК. ИСС приветства усилията на Комисията да публикува заедно с ГОР 2013 г. първия годишен доклад относно интеграцията на единния пазар и втория доклад за механизма за предупреждение относно макроикономическите неравновесия, което може да спомогне за по-добрата подготовка при обсъжданията на препоръките по страни. ИСС счита, че това е добър сигнал за последователност и решителност за справяне с проблемите пред европейските икономики, свързани с кризата.
- 1.7. Според ИСС както във връзка с Европейския семестър през 2012 година, така и по отношение на процедурата при макроикономически дисбаланси държавите членки бяха разглеждани по относително сходен начин, независимо от различията в икономическото им положение. Затова ИСС

приема, че при изпълнение на специфичните препоръки държавите членки се нуждаят от известна свобода да избират начина на изпълнение, отговарят най-добре на националните им условия и по-специално в областите, които остават в тяхна компетентност като например данъчната политика и политиката по доходите.

- 1.8.** ИСС споделя изразеното от ЕК основно послание в тазгодишния обзор¹, че „макар политиките на Европейския съюз (ЕС) да започват да дават резултати – дефицитите се понижават, напрежението на финансовите пазари намалява и има признаци, че в някои държави членки конкурентоспособността се подобрява — за постигането на устойчив растеж и създаването на работни места са необходими продължителни реформи”.
- 1.9.** ИСС подкрепя позицията на ЕК, че краткосрочните предизвикателства пред Европа са възстановяването на доверието и стабилизирането на икономическата и финансовата ситуация, едновременно с провеждането на структурни реформи, които да положат основите за устойчиво възстановяване с висока заетост и да позволят на икономиката да се трансформира в средносрочен план.
- 1.10.** Същевременно ИСС констатира, че Годишният обзор на растежа се основава на прогнози, изготвени от ЕК през есента, и затова призовава да се вземат предвид потенциални грешки в прогнозите, тъй като те могат да имат последици за бюджетната корекция, изисквана от държавите членки.
- 1.11.** ИСС изразява своята загриженост от факта, че редица държави - членки на Еврозоната, не изпълняват критериите, заложи в Пакта за стабилност и растеж, както по отношение на дефицита по държавния бюджет, така и във връзка с допустимия държавен дълг като процент от БВП.
- 1.12.** В тази връзка ИСС оценява положително предприетите на ниво ЕС действия в борбата с прекомерните дефицити и дълга в Еврозоната, като например подписаният на 02.02.2012 г. Договор за създаване на Европейски механизъм за стабилност и подписаният на 02.03.2012 г. Договор за стабилност, координация и управление в Икономическия и паричен съюз. Тези и редица други действия, предприети от ЕК и останалите институции на ЕС, според ИСС са насочени към възстановяване на стабилността и доверието в Еврозоната и дават определено нов тласък на усилията на държавите - членки на ЕС, които не са приели еврото за своя парична единица, да продължат да се стремят към членство в Еврозоната.
- 1.13.** ИСС приветства действията в посока “повече Европа, а не по-малко Европа” и призовава европейските институции и държавите членки да подкрепят по-голямата интеграция, както и усилията за подпомагане на

¹ СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА Годишен обзор на растежа 2013 г. COM(2012) 750 final

икономиката и инвестициите, което в момента е единственото възможно решение по отношение на кризата и възвръщане на доверието на инвеститорите, предприятията и потребителите.

- 1.14.** ИСС обръща внимание, че прекономерното анцентриране върху финансовата консолидация и рестриктивните политики на икономии могат да доведат до известно изоставане в изпълнението на целите за растеж и заетост, както и за образование, наука, изследвания и намаляване на бедността и социалното изключване. Същевременно ИСС предупреждава, че съкращенията, а даже запазването на нивата на разходите в областите, свързани с развитието на човешкия капитал и технологичния напредък, биха повлияли отрицателно върху растежа и заетостта.
- 1.15.** ИСС подкрепя усилията на Европейската комисия за постигането на реално действащ единен пазар и изразява своята единна позиция, че е нужна сериозна политическа воля от страна на всички европейски институции и особено от страна на Европейския парламент и Съвета, за да се трансформират успешно предложенията на ЕК в правни норми и регулации преди изтичането на мандатите на ЕП и на ЕК през пролетта на 2014 г.
- 1.16.** ИСС подчертава важната роля на предприемачеството и създаването на предприятия, по-специално на малки и средни предприятия (МСП), в процеса на възстановяване. Те са основни двигатели на икономическия растеж, предприемачески иновации и умения и важен източник на нови работни места.
- 1.17.** Според ИСС би следвало държавите членки да приемат мерки, благоприятстващи създаването на работни места, като например данъчни реформи, които насърчават заетостта, спомагат и подкрепят самостоятелната заетост и стартирането на бизнес, подобряват нормативната рамка за правене на бизнес и улесняват достъпа на малките и средните предприятия до финансиране и до участие в обществени поръчки, преобразуват неформалната заетост и недеклаирания труд в редовна заетост и др.
- 1.18.** ИСС приветства ЕК за предложения „Пакет за младежка заетост” и подкрепя инициативата “Гаранции за младежта”, като настоява за спешното прилагане на предложените мерки и тяхното финансово обезпечаване от фондовете на ЕС.
- 1.19.** ИСС нееднократно е заявявал, че консултациите със социалните партньори и гражданският диалог укрепват доверието и социалната основа на приеманите мерки в социално-икономическата област и следователно могат да гарантират успеха на дадена политика в национален план.

- 1.20.** ИСС отбелязва със загриженост констатацията на Европейския парламент (ЕП)², че в много държави членки националните парламенти, социалните партньори и гражданското общество не са били включени в процеса на европейския семестър. Същевременно Комитетът на регионите³ изразява своето съжаление от констатирания при анализа на националните програми за реформи до 2012 г. „дефицит на партньорство“, особено при разработването и управлението на политиките за растеж и заетост.
- 1.21.** Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК), обобщавайки натрупания опит по места, констатира⁴, че центърът на тежестта се е изместил от национално на европейско равнище, което отслабва ролята и качеството на консултациите със социалните партньори и на общественото участие на национално равнище. Същевременно ЕИСК констатира проблеми с координирането на графика на процедурите за социални консултации и с централизацията на изготвянето на програмите за реформи от националните органи, които почти или изобщо не участват в консултации със социалните партньори и в консултации с активно обществено участие.
- 1.22.** Това дава основание на ИСС да се присъедини към призива на ЕИСК европейските политици, отговорни за вземането на решения в тази област, да заложат структурно в различните политически механизми на процеса „Европа 2020“ консултациите със социалните партньори и общественото участие и ЕК да гарантира предоставянето на повече демократична легитимност на процеса.

2. ВЪДЕДЕНИЕ

- 2.1.** Европейският семестър има за цел да гарантира, че осъществяваните от държавите членки политики отразяват съвместно договорените приоритети и същевременно са подходящата рамка за координация на националните бюджетни и икономически планове в съответствие с Пакта за стабилност и растеж и със Стратегия „Европа 2020“.
- 2.2.** Рамката на Европейския семестър беше окончателно кодифицирана в Регламент (ЕС) № 1175/2011 от 16 ноември 2011 г. и като основа на икономическия и управленския пакет тя има съществена роля при

² Резолюция на Европейския парламент от 26 октомври 2012 г. относно Европейския семестър за координация на икономическите политики: изпълнение на приоритетите за 2012 г. ([2012/2150\(INI\)](#))

³ Декларация на Бюрото на Комитет на регионите - С поглед към годишния обзор на европейската комисия за растежа през 2013 г.

⁴ CES2235-2012_00_00_TRA_PAC_BG, ЕИСК EUR/004 по Съобщение на ЕК „Действия за стабилност, растеж и работни места“ COM(2012) 299 final

предприемането на допълнителни стъпки при изграждането на Икономическия и паричен съюз (ИПС) на ЕС.

- 2.3. Годишният обзор на растежа трябва да допринася за постигане на общо разбиране по приоритетите за действие през следващите дванадесет месеца на национално равнище и на равнище ЕС, които след това да бъдат включени в националните икономически и бюджетни решения, като се вземат предвид конкретните препоръки на Европейския съвет за отделните държави.
- 2.4. През 2012 г. за първи път Европейският семестър бе изпълнен в неговата цялост и така се създаде възможност да се вземат под внимание поуките от този процес с цел достигане на пълния му потенциал. ИСС приветства изготвения в тази връзка доклад от Председателството на Съвета⁵ като счита, че препоръките към ЕК относно процедурата са изключително точни и наложителни.
- 2.5. В ГОР 2013 г. ЕК запазва приоритетите си и за следващия 12-месечен период, поради което не се очаква специфичните за всяка страна препоръки да се променят съществено през тази година. В тази връзка ИСС отбелязва, че е от особена важност ЕК да постави много по-силен акцент върху изпълнението на препоръките по страни.
- 2.6. Петте приоритета на ЕК за следващия 12-месечен период са: провеждане на диференцирана бюджетна консолидация, която благоприятства растежа; възстановяване на нормалното кредитиране на икономиката; стимулиране на растежа и конкурентоспособността за днешния и утрешния ден; борба с безработицата и социалните последици от кризата; модернизиране на публичната администрация.

3. ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯ “ЕВРОПА 2020” ТРЯБВА ДА НАМЕРЯТ НЕОБХОДИМОТО МЯСТО В ГОДИШНИЯ ОБЗОР НА РАСТЕЖА

- 3.1. ИСС с безпокойство констатира определеното сходство между ГОР 2013 и ГОР 2012 година, което е и определен сигнал за забавянето на структурните реформи в редица държави членки и недостатъчното изпълнение на специфичните национални препоръки през 2012 г.
- 3.2. Също така в ГОР 2013 г. не е отделено необходимото внимание за напредъка по постигането на целите на Стратегия “Европа 2020”, които са ключов ориентир за напредъка през съответния Европейски семестър. Нещо повече, налице е не само липса на напредък, но и подчертано изоставане в постигането на основни цели на Стратегия “Европа 2020”.
- 3.3. С определена тревога ИСС отбелязва намаляването на равнището на заетост на населението от 20 до 64 години, което от 70.3 % през 2008 г.

⁵ СЪВЕТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 13439/12 „Европейски семестър 2012 г. — извлечени поуки”

достига до 68.6 през 2011 г. Това поставя под определено съмнение възможността за достигането през 2020 г. на целта от 75 % заетост на населението от 20 до 64 години. Още повече, че възстановяването на пазара на труда и заетостта изисква няколкогодишен период след началото на устойчив икономически растеж, какъвто за съжаление в Европа и през 2013 г. не се очертава.

- 3.4.** ИСС предлага формулирането на допълнителна цел по заетостта, която да се отнася до равнището на младежката заетост и безработица. Според ИСС, след като европейските и националните политики поставят основния акцент през тази и следващите години върху борбата с младежката безработица и нарастването на младежката заетост, тази политика трябва да намери отражение в една от основните цели на Стратегия “Европа 2020”
- 3.5.** Финансовите проблеми и бюджетните ограничения поставят под въпрос и постигането и на другата основна цел - инвестиране на 3 % от brutния вътрешен продукт (БВП) на ЕС в научноизследователска и развойна дейност и иновации. Данните сочат, че по-скоро има застой, отколкото напредък по постигането на тази цел.
- 3.6.** Изключително предизвикателство пред Стратегия “Европа 2020” е намаляването най-малко с 20 млн. до 2020 г. на хората, които са в риск от бедност или социално изключване. В това отношение в повечето държави членки предизвикателствата се увеличават все повече и не се наблюдава необходимия напредък.
- 3.7.** ИСС многократно е заявявал, че от изключително значение е постигането на целите в Стратегия “Европа 2020”, свързани с образованието. Въпреки известния напредък в нарастването на процента от населението на възраст от 30 до 34 г. с висше образование, напредъкът в намаляването на процента на ранно отпадналите от училище е незначителен.
- 3.8.** Същевременно ИСС предлага на ЕК изпълнението на целта за намаляване на ранното отпадане от училище да се наблюдава едновременно със състоянието на трудовия пазар на лицата с основно и по-ниско образование.
- 3.9.** В тази връзка ИСС обръща внимание, че независимо от формиращата се тенденция към намаляване на ранното отпадане от училище, равнището на заетост на лицата с основно и по-ниско образование не се увеличава и през 2011 г. е с около 3 процентни пункта по-ниско от това през 2008 г.
- 3.10.** На фона на тези тенденции ИСС с тревога отбелязва нарастващото равнище на безработица сред лицата с основно и по-ниско образование, което от 2008 г. до 2011 г. се е увеличило с 5.1 процентни пункта.
- 3.11.** ИСС предлага в рамките на Европейския семестър през 2013 година да се извърши необходимата оценка на изпълнението на основните цели на Стратегия “Европа 2020” и се обсъди възможността за допълване на някои от тях с подцели и допълнителни индикатори за наблюдение.

- 3.12.** Необходим е също по-ясен отговор на въпроса до каква степен определените в ГОР 2013 г. основни приоритети и очакваните от пролетния Европейски съвет насоки създават достатъчно предпоставки и гаранции за изпълнение на целите на Стратегия “Европа 2020”.
- 3.13.** ИСС счита за необходимо извършването до края на 2013 г. на една задълбочена междинна оценка на изпълнението на Стратегия “Европа 2020”, на базата на която да се формулират съответните приоритети и насоки за 2014 г.

4. НЕОБХОДИМ Е ПО-СИЛЕН АКЦЕНТ ВЪРХУ РАСТЕЖА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ

- 4.1.** Икономическият и социален съвет отбелязва, че цялостната визия на ГОР 2013 г. е ориентирана към общото проследяване на корекционните мерки, предприети в Европейския съюз след финансовата криза, и към определянето на социалните приоритети на ЕС за 2013 г. Същевременно избраният подход не дава достатъчна представа за постигнатото в отделните държави членки, а по-скоро на фона на общите тенденции в ЕС се проследяват проблемите и процесите в държавите от Евронзоната, както и в държавите, срещащи сериозни бюджетни и дългови затруднения (Гърция, Испания, Португалия, Италия и др.). На по-заден план остават икономиките на „догонващите” държави членки, каквито са България, Румъния и др.
- 4.2.** ИСС споделя възприетия от ЕК подход, при който всеки един от петте приоритета в ГОР е насочен към постигането на растеж и осигуряването на работни места, като особено се набляга върху справедливостта. В тази връзка ИСС изразява съгласие с поставеното на акцент едновременно върху мерките за реформи, имащи краткосрочен ефект върху растежа, и върху правилния модел на икономически растеж в средносрочен план.
- 4.3.** ИСС обръща внимание, че прекомерното анцентриране върху финансовата консолидация и рестриктивните политики на икономии може да доведе до известно изоставане както в изпълнението на целите за растеж и заетост, така и за образование, наука, изследвания и намаляване на бедността и социалното изключване.
- 4.4.** Някои международни финансови институции, в т.ч. и Международният валутен фонд в своя доклад “Световни икономически перспективи” заявиха официално, че са надценени възможностите на фискалната консолидация като универсално средство за оздравяване, като същевременно са подценени мултипликаторите в икономиката. Международната организация на труда алармира, че ако не се предприемат съгласувани мерки за балансиране на бюджетната дисциплина, страните от

Еврозоната са изправени пред риска да загубят нови 4,5 милиона работни места. В същото време анализи⁶ показват, че при една по-балансирана фискална консолидация, при забавяне и ограничаване на консолидационната програма средният растеж за Еврозоната може да се увеличи с 0.7 % пункта годишно между 2013 -2017 г., а това би повлияло положително и на страните извън Еврозоната.

- 4.5. В тази връзка ИСС се присъединява към изразената в ГОР препоръка „да се подхожда избирателно към икономииите, за да бъдат запазени потенциалът за бъдещ растеж и основните мрежи за социална сигурност” и призовава инвестициите в образованието, научните изследвания и иновациите да бъдат определени за приоритетни. Необходимо е също да се обърне особено внимание и на запазването или разширяването на обхвата и ефективността на услугите и активните политики по заетостта и социалната защита.
- 4.6. ИСС счита, че във връзка с демографските предизвикателства и натиска от разходите, породени от застаряването на населението, е от особено значение да бъдат предприети реформи в здравеопазването, за да се гарантира неговата ефективност и устойчивост, в т.ч. по-ефикасно използване на публичните ресурси и достъп до висококачествено здравеопазване.
- 4.7. За ИСС е особено важно посланието в ГОР „държавите членки да не забравят възможните бюджетни рискове, свързани със забавянето на консолидацията, предвид предизвикателствата по отношение на високите равнища на задлъжнялост, очакваното застаряване на населението и относително слабия потенциал за растеж, както и евентуалните отрицателни последици от промяна в пазарните очаквания”. Макар на този етап консолидацията да се съсредоточава предимно върху разходите, необходимо е да се обърне по-голямо внимание на комбинацията от разумни приходни и разходни мерки, благоприятстващи като цяло растежа.
- 4.8. Освен това според ИСС, ако консолидацията се вписва в надеждна средносрочна бюджетна рамка и е придружена от реформи за отстраняване на дългосрочните проблеми с устойчивостта, породени от застаряването на населението, нейната надеждност и положителни ефекти ще се увеличат.
- 4.9. С оглед на дългосрочните предизвикателства пред публичните финанси ИСС счита, че преразглеждането на ефикасността на разходите става все по-важно и наложително за всяка държава членка, като се постигне приемлив баланс между устойчиви публични финанси и осигуряване на необходимите обществени услуги.

⁶ Независим годишен обзор на растежа за 2013 година, ECLM-IMK-OFCE.

- 4.10.** ИСС споделя позицията на ЕК, че икономите на разходи не трябва да засягат позициите, влияещи положително върху растежа и на неговия потенциал. Същевременно ИСС предупреждава, че съкращенията, а даже запазването на нивата на разходите в областите, свързани с развитието на човешкия капитал и технологичния напредък, биха повлияли отрицателно върху растежа и заетостта.
- 4.11.** ИСС отправя призив за гарантиране на ефективни и достатъчни инвестиции в образованието, обучението и ученето през целия живот за изпълнение на всички ангажменти, договорени в стратегия „Европа 2020“. Това бе и основното послание в европейския дебат по въпросите на образованието, организиран от ИСС, ЕИСК и Представителството на ЕК в България. ИСС приветства българското правителство, че определи образованието като ключов приоритет в своята “Национална програма за развитие: България 2020” и реши за следващия програмен период да разработи ОП “Наука и образование за интелигентен растеж”.
- 4.12.** ИСС подкрепя позицията на ЕК, че е необходима “целенасочената подкрепа за научните изследвания в публичния и частния сектор, функциониращи по-добре системи за образование и обучение, които да повишават общото равнище на уменията”. ИСС приветства ЕК, че определи образованието като изключителен приоритет и илезе със съобщение „Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати”⁷. ИСС е удовлетворен, че редица негови предложения от приети актове са намерили място в този документ.
- 4.13.** ИСС споделя препоръките, включени в раздела на ГОР 2013 г. за стимулиране на растежа и конкурентоспособността, свързани с провеждането на реформи за „осигуряване на по-тясна връзка между сферите на бизнес средата на трудовата заетост и образованието” и за „подобряване на бизнес средата чрез облекчаване на административните процедури за започване на стопанска дейност”. В своите актове ИСС многократно е извеждал тези мерки като необходими и ключови за растежа и бизнеса. Същевременно ИСС счита, че в ГОР е обърнато малко внимание на проблемите пред достигането на целите за участие в образование и обучение през целия живот.
- 4.14.** За ИСС деиндустриализацията на Европа е процес, на който следва да се обърне сериозно внимание. За да се утвърди и гарантира ролята на Европейския съюз като лидер в областта на индустриалното производство и да се насърчи запазването и разкриването на нови работни места, е необходимо да се работи за проактивно управление на промишлените

⁷ СЪОБЩЕНИЕ НА ЕК „Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати”, COM(2012) 669 final.

преструктурирания, в отговор на предизвикателствата на глобализиращите се пазари. Именно производството, и то на продукти с висока добавена стойност, е двигател на икономическия растеж и на него следва да бъде отделено специално място в Акта за единния пазар, заедно с насърчаването на политиките и действията в областта на научно-изследователската и развойната дейност.

- 4.15.** ИСС счита, че е от първостепенно значение да се стимулира развитието на сектори с потенциал за създаване на работни места, каквито са здравеопазването, „сребърната“ икономика, екологосъобразната икономика, туризмът, строителството и др.
- 4.16.** В резолюцията си по Акта за единни пазар⁸ ИСС напълно подкрепи необходимостта Европа да защитава интересите и ценностите си по-уверено на световната сцена, в дух на реципрочност и взаимна изгода, за да посрещне предизвикателствата на глобализацията и в контекста на Стратегията „Европа 2020“. Самоограничаването на ЕС по повод на екологичните проблеми - ограничаване на емисиите, увеличаване дела на зелената енергия, ако не става в пакет с другите големи икономики, като Китай, САЩ, Русия, Индия и др., би довело до една влошена конкурентоспособност, без да се решат екологичните проблеми на Европа.
- 4.17.** В настоящата икономическа криза наличието на добре функциониращ и ориентиран към бъдещето единен пазар е не само желателно, но и съществено за политическото и икономическото бъдеще на Европейския съюз.
- 4.18.** Повече от две години след публикуването на първия проект на Акт за единния пазар, ЕК вече представи законодателни предложения по единадесет от дванадесетте ключови действия в него, но Европейският парламент и Съветът все още не са постигнали съгласие по тях. ИСС призовава Парламента, Комисията и Съвета да действат бързо и същевременно качествено, за да осигурят приемането на тези законодателни предложения преди изтичането на мандатите на Парламента и на Комисията през пролетта на 2014 г.
- 4.19.** ИСС подкрепя усилията на Европейската комисия за постигането на реално действащ единен пазар и изразява своята единна позиция, че е нужна сериозна политическа воля от страна на всички европейски институции и особено от страна на Европейския парламент и Съвета, за да се трансформират успешно предложенията на ЕК в правни норми и регулации.
- 4.20.** Мерките за разгръщане на потенциала на единния пазар за предприятията, потребителите, гражданите и други заинтересовани страни следва да бъдат предприети основно в областта на услугите, достъпа до финансиране,

⁸ ИСС, резолюция по Съобщение на ЕК „Акт за единния пазар I“.

премахването на административната тежест за малките и средните предприятия, електронната търговия, цифровия единен пазар и мобилността. Те следва да бъдат придружени от действия, насочени към укрепване на защитата и доверието на потребителите, от една страна, и към надлежно отчитане на социалните аспекти на единния пазар чрез подкрепа за социалната икономика и зачитане на необходимостта от социално сближаване, както и на правата и интересите на гражданите, от друга.

- 4.21.** ИСС подчертава важната роля на предприемачеството и създаването на предприятия, по-специално МСП, в процеса на възстановяване. Те са основни двигатели на икономическия растеж, предприемаческите иновации и умения и важен източник на нови работни места.
- 4.22.** ИСС счита, че в Годишния обзор на растежа следва да се обърне повече внимание върху развитието на социалната икономика в държавите членки. Факт е, че социалните предприятия устояха значително по-добре на сътресенията, породени от кризата, и продължиха да предлагат възможности за заетост. ИСС отбелязва, че създаването на надеждна статистическа база данни за предприятията на социалната икономика е предпоставка за последващи ефективни анализи и мониторинг на нейното развитие.
- 4.23.** Според ИСС би следвало държавите членки да приемат мерки, благоприятстващи създаването на работни места, като например данъчни реформи, които насърчават заетостта, спомагат и подкрепят самостоятелната заетост и стартирането на бизнес, подобряват нормативната рамка за правене на бизнес и улесняват достъпа за малките и средните предприятия до финансиране и до участие в обществени поръчи, преобразуват неформалната заетост и недекларирания труд в редовна заетост и др.
- 4.24.** Икономическият и социален съвет приветства инициативата на Европейската комисия за подобряване на условията за развитие на стопанска дейност и за ефективно прилагане на Програмата за по-добро регулиране. По-ефективни действия трябва да се предприемат и за извършването на качествени оценки за въздействието на нормативните актове преди тяхното приемане.
- 4.25.** Разширяването на броя на електронните услуги, предлагани от държавните и общински институции, включително подаването и отчитането на документите по европейските проекти по електронен път, ще допринесе за намаляването на административната тежест, която все още затруднява бизнеса и гражданите в някои от държавите членки.
- 4.26.** ИСС потвърждава позицията си, че борбата с неформалната икономика и осигуряването на върховенството на закона са от ключово значение за поощряването на предприемачеството на национално равнище. ИСС

отбелязва, че предприятията, прилагащи различни противоречащи на закона практики, извършват една нелоялна конкуренция спрямо работещите по всички законови правила предприятия, които са източниците на данъчни приходи и качествени работни места и допринасят за постигането на устойчив растеж.

5. ПО-СИЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЗАЕТОСТТА И СИСТЕМИТЕ ЗА СОЦИАЛНА ЗАЩИТА

- 5.1.** ИСС изразява загриженост във връзка с констатираните в ГОР 2013 г. тенденции за трайно намаляване на заетостта на населението между 20 и 64 години, като равнището на безработица достигна рекордна стойност от 11,6 % през септември 2012 г. В потвърждение на това е фактът, че от 2008 година досега загубата на работни места е около 4 пъти по-голяма спрямо увеличението на заетостта през този период.
- 5.2.** В тази връзка ИСС изразява своето изключително безпокойство, че ако тези тенденции се запазят и през 2013 г., потенциалът на повечето държавите членки и ЕС като цяло няма да осигури изпълнението на целите на Стратегия „Европа 2020” по отношение на заетостта, справянето с бедността и социалното изключване.
- 5.3.** Според ИСС освен кризата, много сериозно негативно влияние върху заетостта оказват формиращите се дългосрочни структурни предизвикателства като застаряването на населението и влошаването на качеството на човешкия капитал, динамичните технологични промени и неадекватното реструктуриране на качеството на работната сила, нарастващата външна за ЕС конкурентност и т.н.
- 5.4.** През последните няколко години ЕС и държавите членки предприеха редица действия за подобряване на качеството на работната сила, които по същество се отнасят до предлагането на труд. Според ИСС обаче много по-малко внимание се отделя на политиките и мерките във връзка с другата основна страна на пазара на труда – търсенето на труд.
- 5.5.** ИСС споделя разбирането, че политиките по заетостта трябва не само да увеличават и подобряват предлагането на работната сила, но и да осигуряват благоприятни условия за разкриването на нови работни места. Необходимо е също така политиките по заетостта да се разглеждат и като значими социални инвестиции, които ще предотвратят формирането на по-големи социални бюджетни разходи в дългосрочен план.
- 5.6.** ИСС обръща внимание, че досегашното използване на субсидиите за наемане на работа най-често е насочено към смекчаване на последиците от безработицата при групите в неравностойно положение. В тази връзка ИСС споделя разбирането, че в условията на настоящата криза и наблюдаваното реструктуриране на работни места субсидираната заетост

е може би основният източник за намаляване на проблемите на заетостта на хората в неравностойно положение.

- 5.7.** ИСС счита за необходимо развитието на нов тип политика чрез балансирано използване на субсидии за уязвимите групи лица и осигуряване на стимули за създаването на нови работни места в други сегменти на пазара на труда. ИСС предлага също в Пакета по заетостта да се предвидят и необходимите мерки в подкрепа на създаването на работни места в дейности и сектори с потенциал за устойчиво развитие и нарастване на производителността на труда.
- 5.8.** В ГОР 2013 г. се признава, че „след няколко години на слаб растеж кризата има тежки социални последици, безработицата значително нарастна, а лишенията и бедността се увеличават”. ИСС споделя констатацията, че в много по-голяма степен определени групи от населението на ЕС са засегнати от тези процеси и това са: младите хора, хората с увреждания, дълготрайно безработните, хората с ниско образование и квалификация, самотните родители и др.
- 5.9.** ИСС оценява положително мерките и инициативите, предложени в ГОР 2013 г., във връзка с ограничаването на ранното отпадане от училище. Въпреки това ИСС отбелязва, че само с „улесняване на прехода от училище към заетост чрез провеждане на качествени стажове, качествено чиракуване и модели на дуално обучение...”⁹ няма да се постигне необходимото намаляване на дела на учениците, отпадащи от учебната система още в началното си образование. От по-голямо значение е определянето на факторите и причините, които водят до повишен риск от отпадане от училище и възможностите за тяхното противодействие. ИСС разглежда по-подробно проблемите на ранното отпадане от училище в своето становище: „Политики за ограничаване на ранното напускане на образователната система”¹⁰.
- 5.10.** ИСС изтъква необходимостта от по-адаптивни и динамични пазари на труда, които могат да се приспособят към смущенията в икономическата ситуация, и по-приобщаващи, които благоприятстват едно по-голямо участие на труда, по-специално за хората в неравностойно положение и уязвимите групи. Същевременно строгите мерки на икономии не трябва да се отразяват върху качеството на заетостта, нито на системите за социална защита и стандартите за здраве и безопасност при работа.
- 5.11.** Пазарите на труда в някои държави - членки на ЕС, се оказаха неподготвени да посрещнат предизвикателствата, породени от бързия темп на реструктуриране на икономиката, като за свободните работни места в

⁹ Съобщение на ЕК: „Годишен Обзор на растежа 2013 г.”, COM(2012) 750 final, Брюксел, 28.11.2012 г., с. 14.

¹⁰ ИСС/2/033/2012 г.

редица развиващи се сектори липсват необходимите квалифицирани специалисти.

- 5.12.** ИСС подкрепя основните акценти в пакета законодателни предложения на Европейската комисия по заетостта за по-активно използване на т.нар. “зелени работни места”, прилагане на нови инструменти за прогнозиране и мониторинг на уменията на работната сила и отговорно управление. ИСС оценява като целесъобразно и предложението от 2013 г. Националните планове по заетостта да станат част от Националните програми за реформи, а в специфичните препоръки към държавите членки вече да се включват конкретни предложения по постигане на резултати в областта на пазара на труда.
- 5.13.** В ГОР 2013 г. ЕК призовава за по-нататъшни усилия за засилване на гъвкавостта на пазара на труда и за инвестиране в човешки капитал, които са от основно значение, за да се помогне на предприятията да назначават служители и да се приспособяват, както и да се даде възможност на повече хора да останат активни и да се възползват от предоставените възможности. В тази връзка ИСС разработи и прие резолюция по Съобщението на ЕК „Към възстановяване и създаване на работни места”¹¹.
- 5.14.** ИСС счита, че на равнище ЕС е налице необходимост от преосмисляне на концепцията на т.нар. „гъвкава сигурност” (flexicurity). Въпреки че мерките, залегнали в основата на гъвкавата сигурност, като гъвкаво или намалено работно време, спомогнаха за запазването на заетостта на много работници в ЕС по време на кризата, днес те по-скоро възпрепятстват намирането на дълготрайна и сигурна заетост. ИСС отбелязва, че все по-малко внимание се отделя на втората част на системата „flexicurity”, а именно - сигурността (security) на работните места.
- 5.15.** Предложението за компенсиране на данъчната тежест върху труда за сметка на преориентиране към данъци за околната среда, данъци върху потреблението или върху недвижимите имоти изисква много внимателна предварителна оценка за възможния ефект върху населението и бизнеса. В тази връзка ИСС счита, че въпросите на данъчната политика трябва да бъдат преобладаващо обект на национална политика, като се отчитат особеностите и проблемите във всяка държава членка.
- 5.16.** За ИСС бедността сред работещите в ЕС остава предизвикателство и тя не е намаляла през първото десетилетие на този век. През последните години средният процент на бедността сред работещите в ЕС е около 8-9%, докато в някои държави членки достига повече от 15%. Разликата в заплащането на мъжете и жените също остава висока и е средно 17% в ЕС. Това засяга предимно младите хора, жените и онези, които заемат временни и на непълно работно време работни места.

¹¹ www.esc.bg

- 5.17.** ИСС призовава към мерки за борба с безработицата сред младите хора, включително целенасочени активни мерки, свързани с политиката на пазара на труда, схемите за провеждане на стажове, насърчаването на предприемачеството, и ефективна подкрепа за развитие на бизнеса за младите хора и подходящи рамки, осигуряващи прехода от образование към работа. Същевременно ИСС приветства ЕК за предложението „Пакет за младежка заетост” и подкрепя инициативата “Гаранции за младежта”, като настоява за спешното прилагане на предложените мерки и тяхното финансово обезпечаване от фондовете на ЕС.
- 5.18.** ИСС отчита, че по отношение на младите хора значителен проблем в цяла Европа остава преходът от образование към заетост. Много често младите хора работят на по-несигурни работни места и за по-кратък период, което не им осигурява правото на обезщетение за безработица. В тази връзка ИСС препоръчва предприемане на законодателни промени, които да осигурят достъп на младежите до обезщетения за безработица или други социални плащания и да намалят риска от бедност сред тях.
- 5.19.** Във връзка с препоръчаното от ЕК в Макроикономическия доклад към ГОР обвързване на пенсионната възраст с очакваната продължителност на живота ИСС предлага да не се допуска възрастта за пенсиониране в държави с по-ниска очаквана продължителност на живота да е по-висока от пенсионната възраст в държави със значително по-висока очаквана продължителност на живота.
- 5.20.** ИСС счита за необходимо в основните европейски стратегически документи да се следва по-добро съгласуване и единство на политиките относно модернизирването и реформирането на пенсионните системи в държавите - членки на ЕС.

В заключение ИСС счита, че в рамките на изготвянето на националните програми за реформи е целесъобразно да се организира широк диалог с по-голямо участие на социалните партньори и организираното гражданско общество. В тази връзка ИСС предлага ЕК да преразгледа графика, за да се предвиди необходимото време за провеждането на национални дискусии по същество.

ИСС призовава държавните ръководители и европейските институции да се споразумеят за следващата многогодишна финансова рамка и да не намаляват ресурса, предназначен да спомогне за постигане на целите на Стратегията „Европа 2020”.

(п)

Проф. д-р Лалко Дулевски

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ